

- MARTIN, L.D. & B.M. ROTHSCILD, 1989. Paleopathology and diving mosasaurs. *Am. Scientist*, 77: 460-467.
- MASSARE, J.A., 1987. Tooth morphology and prey preference of Mesozoic marine reptiles. *J. vert. Paleont.*, 7(2): 121-137.
- MASSARE, J.A., 1988. Swimming capabilities of Mesozoic marine reptiles: implications for method of predation. *Paleobiology*, 14(2): 187-205.
- MEIJER, A.W.F., 1971. Natuurhistorisch Museum Maastricht. *Natuurhist. Maandbl.*, 60(1/2): 3.
- MEIJER, A.W.F., 1982a. Mosasauriërs die van harde kost hielden. *Grondb. Hamer*, 36(5): 133-136.
- MEIJER, A.W.F., 1982b. Over de wenselijkheid om *Carinodens belgicus* (Woodward, 1891) (Reptilia, Mosasauridae) van de faunalijst van de Limburgse Krijt-afzettingen af te voeren. *Natuurhist. Maandbl.*, 71(12): 215, 216.
- MEIJER, A.W.F., 1982c. Mosasauriërs, 20 pp. Maastricht (Natuurhistorisch Museum Maastricht).
- MEIJER, A.W.F., 1983. De vondst van een onderkaaksbeen van een onbekende Mosasauriër (Reptilia, Mosasauridae) in de Sibbergroeve. *Natuurhist. Maandbl.*, 72(12): 269-271.
- MEIJER, A.W.F., 1984. Tand van *Mosasaurus lemonnieri* Dollo, 1889 (Reptilia, Mosasauridae) in Limburgse Krijt-afzettingen. De betekenis van vondsten van losse tanden voor het Mosasauriër-onderzoek. *Natuurhist. Maandbl.*, 73(8): 146-148.
- MILNER, A.C., 1987. Reptiles. In: E. OWEN & A.B. SMITH (reds). *Fossils of the Chalk*: 266-280, 291, 292, pls 57-59. London (Palaeontological Association, Field Guides to Fossils, 2).
- MULDER, E.W.A., 1985. Beenvliesontsteking: een oude kwaal!. *Natuurhist. Maandbl.*, 74(8): 129, 130.
- NICHOLLS, E.L., 1988. The first record of the mosasaur *Hainosaurus* (Reptilia: Lacertilia) from North America. *Can. J. Earth Sci.*, 25: 1564-1570.
- PETKEWICH, R.M., 1981a. Some Paleocological Insights on Mosasaurs Based on the Georgia Southern College Specimen. *Georgia J. Sci., Conf. Publ.*, 39: 68.
- PETKEWICH, R.M., 1981b. An arthritic mosasaur from the Pierre Shale of South Dakota. *Geol. Soc. Am., Abstr. Progr.*, 13: 223.
- ROTHSCILD, B. & L.D. MARTIN, 1987. Avascular Necrosis: Occurrence in Diving Cretaceous Mosasaurs. *Science*, 236: 75-77.
- RUSSELL, D.A., 1967. Systematics and Morphology of American Mosasaurs (Reptilia, Sauria). *Peabody Mus. nat. Hist. Yale Univ. Bull.*, 23: viii + 240 pp., 2 pls.
- RUSSELL, D.A., 1970. The vertebrate fauna of the Selma Formation of Alabama. Part VII. The mosasaurs. *Fieldiana. Geol. Mem.*, 3: 365-380.
- RUSSELL, D.A., 1975. A new species of *Globidens* from South Dakota and a review of globidentine mosasaurs. *Fieldiana. Geol.*, 3: 235-256.
- SANDER, M., 1994. Reptilien. In: H.K. ERBEN, G. HILLMER & H. RISTEDT (reds). *Haeckel-Bücherei*, Band 3: x + 226 pp. Stuttgart (Ferdinand Enke Verlag).
- SHELDON, M.A., 1987. Juvenile mosasaurs from the Mooreville Chalk of Alabama. *J. vert. Paleont.*, 7(3): 25A.
- SHELDON, M.A. & G.J. BELL, 1984. Preliminary report on a juvenile mosasaur from Green County, Alabama. *J. Alabama Acad. Sci., Conf. Publ. Abstr.*, 55(3): 159.
- SOLIAR, T., 1988. The mosasaur *Goronyosaurus* from the Upper Cretaceous of Sokoto State, Nigeria. *Palaeontology*, 31(3): 747-762.
- SUZUKI, S., 1985. A new species of *Mosasaurus* (Reptilia, Squamata) from the Upper Cretaceous Hakobuchi Group in Central Hokkaido, Japan. *Monogr. Assoc. geol. Collabor. Japan*, 1985: 45-66.
- WIFFEN, J., 1980. *Moanasaurus*, a new genus of marine reptile (Family Mosasauridae) from the Upper Cretaceous of North Island, New Zealand. *N. Z. J. Geol. Geophys.*, 23: 507-528.
- WIFFEN, J., 1990a. New mosasaurs (Reptilia; Family Mosasauridae) from the Upper Cretaceous of North Island, New Zealand. *N.Z. J. Geol. Geophys.*, 33: 67-85.
- WIFFEN, J., 1990b. *Moanasaurus mangahouangae* or *Mosasaurus mangahouangae*? *N.Z. J. Geol. Geophys.*, 33: 87, 88.
- WRIGHT, K.R., 1985. A new specimen of *Globidens alabamaensis* from Alabama. *J. Alabama Acad. Sci., Conf. Publ. Abstr.*, 56(3): 1 pp.
- WRIGHT, K.R., 1986. A preliminary report on biostratigraphic zonation of the Alabama mosasaurs. *J. Alabama Acad. Sci., Conf. Publ. Abstr.*, 57(3): 1 pp.
- WRIGHT, K.R. & S.W. SHANNON, 1988. *Selmasaurus russelli*, a new pliopterygine mosasaur (Squamata, Mosasauridae) from Alabama. *J. vert. Paleont.*, 8(1): 102-107.
- ZDANSKY, O., 1935. The occurrence of mosasaurs in Egypt and in Africa in general. *Bull. Inst. Égypte*, 17: 83-94, 2 pls.

KORTE MEDEDELING

TIJDSCHRIFTEN VERKRIJGBAAR

In de bibliotheek van de Heimans en Thijsse Stichting zijn overvloedige jaargangen en afleveringen van een aantal tijdschriften aanwezig, onder andere *Amoeba*, *Natura*, *Natuur en Landschap*, *Natuur en Milieu*, *Vakblad*

voor Biologen, het Vogeljaar, het Waddenbulletin en de Wandelaar. Deze zijn gratis of tegen een kleine vergoeding af te halen. Helemaal zijn de jaargangen niet altijd compleet. Mocht u interesse hebben dan kunt u een briefje met de door u gewenste tijdschriften sturen naar:

Heimans en Thijsse Stichting,
Plantage Middenlaan 2c, 1018 DD Amsterdam
of (bij voorkeur na telefonische afspraak, tel. 020-6228115) uitsluitend op vrijdag langskomen op eerder genoemd adres.

Jan Tolsma

BOEKBESPREKINGEN

DE KLEINE VLINDERS. HANDBOEK VOOR DE FAUNISTIEK VAN DE NEDERLANDSE MICROLEPIDOPTERA

J.H. KUCHLEIN, m.m.v. J.H. DONNER, 1993. Uitgever: Pudoc, Wageningen. 715 pag. ISBN 90-220-1038-4. Prijs f 150,-.

Dit lijvig boekwerk bestaat uit twee delen. In het eerste deel komt uitgebreid de morfologie, oecologie, taxonomie, diergeografie, faunistiek en identificatie (samen goed voor 190 pagina's) aan de orde.

Bijzonder interessant in dit eerste deel is de manier waarop oecologische principes besproken worden vanuit het vlinderperspectief. Om het gepresenteerde exponentiële en logistische model van de populatiedynamica te kunnen begrijpen

dient men wel over een gedegen basiskennis te beschikken.

Met zeer veel genoegen heb ik het deel met het historisch overzicht van de faunistiek van de Nederlandse Microlepidoptera gelezen. Oude waarnemingen, geplaatst in hun historische context, zijn dan pas naar waarde in te schatten. De identificatietabel is zeer uitgebreid. Mij lijkt deze tabel van grote waarde, iets wat natuurlijk pas tot uitdrukking komt na gebruik in de praktijk.

Het tweede deel van Kuchlein's boek gaat over de status en de verspreiding van de 1.370 soorten Nederlandse Microlepidoptera. Wat het eerste opvalt is dat er geen differentiëring is aangebracht in het symboolgebruik op het kaartje. Men kan niet zien of het oude of nieuwe waarnemingen betreft en of er veel of weinig vlinders zijn waargenomen. De informatie per soort vind ik nogal summier. Per soort wordt in een tabel de status vermeld, het aantal provincies, het aantal uurhokken en de abun-

dantie. Enige oecologische informatie zal men tevergeefs zoeken. Om de cijfercode te begrijpen in het lijstje van voedselplanten van de rups moet je veel bladeren. De soortbeschrijvingen (niet alle genoemde soorten zijn toegelicht) staan apart. Om de informatie over de soort in de tabel te combineren met de soortbeschrijvingen moet je onnodig veel heen en weer bladeren. Over de biotopen waarin een bepaalde soort te verwachten is, kun je niets vinden.

Ondanks deze (volgens mij te vermijden) tekortkomingen, is dit schitterend uitgevoerde boek over de Nederlandse Microlepidoptera een must voor ieder die in deze groep geïnteresseerd is. Jammer dat bij de soortbeschrijvingen veel bekende oecologische informatie ontbreekt en de gepresenteerde soortinformatie beperkt is en slechts toegankelijk na veel geblader.

J. Hermans

VERSLAG VAN HET LEVEN

STEPHEN JAY GOULD e.a., 1993. Uitgeverij Schuyt & Co, Haarlem. 256 blz., geïllustreerd, oorspronkelijke titel 'The book of life', prijs f 70,-. ISBN 90 6097 345 3.

Bij de flink aan de weg timmerende uitgeverij Schuyt & Co is de Nederlandse vertaling van 'The book of life' door de even beroemde als 'beruchte' wetenschapper Stephen Jay Gould verschenen. Bij dit mammoetproject, onder redactie van Gould, kreeg hij ondersteuning van nog vijf andere gerenommeerde vakmensen uit de paleontologie, biologie en antropologie.

Dit boek streeft nu eens niet, zoals zoveel boeken die wereldwijd verschijnen, naar een encyclopedisch karakter. Het poogt antwoorden te vinden op de vele vragen die het evolutionair raadsel keer op keer in de geest van mensen oproept en die door fossiel bewijsmateriaal in steeds verrassender hoeveelheden worden aangedragen.

Al bladerend kom je erachter hoe belangrijk het is, dat er steeds nieuwe boeken op dit gebied blijven verschijnen, daar de porties vers ontsloten kennis, door pas gedane ontdekkingen die de meningen drastisch doen herzien, dit vereisen.

Wat opvalt is, als je het boek ter hand neemt en

losjes doorbladert, dat het rijk geïllustreerd is en dat er flagrante verschillen in uitvoering tussen de diverse afbeeldingen bestaan. Dit is niet zo verwonderlijk als je weet dat er maar liefst zes verschillende illustratoren aan dit gigantische boek hebben gewerkt. De schematische voorstellingen zijn helder en duidelijk, doordat er met kleurcodes is gewerkt, waardoor de diversiteit meteen in het oog springt. Dat er gekozen is om eerst de uitgangssituatie van de aarde te beschrijven, voordat men een aanvang neemt met het leven erop, is ook een groot winstpunt. De fraaie platen sieren de tekst in de meeste gevallen en laten een interpretatie van het landschap in de fantasie van de lezer toe. Kaartjes met vindplaatsen laten de lezer de vondst zelf lokaliseren.

Voor de lezer struikelt over het complexe begrip evolutie, biedt de inleiding een goede basis voor degenen die nog niet over voldoende beginkennis beschikken. Aan de hand van de wetenschappelijke ontwikkeling (het noemen van de ontdekker of bedenker van processen of theorieën) worden elementaire wegwijzers als 'continentverschuiving', 'fossielen' en 'systematiek' achtereenvolgens verklaard. Met een filosoferende verteltrant sluit de wetenschapper ons door het wonder dat 'leven' heet. Hij laat ons zien wat de samenbundeling van

stoffen tot gevolg heeft gehad. Vertrekend uit het microscopisch-kleine probeert hij het vormingsproces van het grote te ontsluiten. Hoe meer nieuwe woorden tot ons doordringen, hoe complexer, maar tevens ook hoe fascinerender deze flashback wordt.

Ondanks de hier gebleken positieve bijdragen, moet ik ook melding maken van de onvermijdelijke minpunten. Het gemis van een verklarende woordenlijst is, ondanks de meestal directe verklaring in de tekst, een storend element. Een ander hiaat is de evolutie van de insecten en vogels die hier achterwege gelaten is. De dinosauriërs verdienen hier meer speelruimte, zeker als je bedenkt dat zo'n adembenemende beroemde vondst van Protoceratops-eieren in de Gobiwoestijn niet genoemd wordt! Doch dit is muggezifterij als je het boek in zijn geheel overziet. Het is in duidelijke bewoordingen geschreven en hoewel er meerdere auteurs verantwoordelijk zijn sluiten de stijlen haarfijn op elkaar aan.

De woordkeuze en zinsbouw is zo gecomponeerd dat de lezer door het verhaal wordt meegesleept. Het zou echt jammer zijn als dit boek niet de waardering zou krijgen, die het dubbel en dwars verdient.

R. Steverink

RECENT VERSCHENEN

NIEUWSBRIEF VAN DE VLEERMUISWERKGROEP NEDERLAND, nr. 18, september 1994. 20 pp. Losse nummers verkrijgbaar bij de provinciale coördinator Jan Kluskens, Kruiswijkweg 6, 6034 RZ Nederweert.

In deze Nieuwsbrief is een uitgebreid verslag opgenomen over onderzoek en bescherming van vleermuizen in het Rimburchbos (gemeente Landgraaf), geschreven door Ludy Verheggen en Jack Pöschkens. In dit gebied worden regelmatig vleermuizen in nestkasten aangetroffen, hetgeen leidde tot een uitgebreid onderzoek in 1993 en 1994. Maar liefst vijf soorten zijn in de kasten gevonden: Water-, Baard-, Grootoor- (vier kraamkolonies), dwerg- en Rosse vleermuis. Onderzoek met vleermuisdetectors in dit bos leverde zeven soorten op, waaronder de Ruige dwergvleermuis en twee kleine kolonies van de Rosse vleermuis.

Het grote belang van het Rimburchbos voor vleermuizen heeft ertoe geleid dat de gemeente het beheer van het oudste gedeelte van het bos heeft overgedragen aan het IVN Ubach over Worms.

JANSSEN, L., 1994. Dassenbescherming in Limburg. Overzicht van maatregelen, betrokken organisaties, knelpunten en hiaten. 39 pp. + bijlagen. Inlichtingen bij de Stichting IKL, 04750-31 200.

Dit rapport geeft een overzicht van de activiteiten die in Limburg plaatsvinden ter bescherming van de Das en de organisaties die daarbij een rol spelen. Aan de orde komen het Consultantschap NBLF, Das en Boom, Dassenwerkgroep Limburg,

Landinrichtingsdienst, Rijkswaterstaat, Provincie Limburg, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Limburgs Landschap, de Waterschappen, NS, KNJV, Kritisch Faunabeheer, LLTB, SBNL en het Genootschap. Geconcludeerd wordt dat een optimale afstemming van de beschermingsmaatregelen gewenst is, bijv. door het aanstellen van een coördinator. Het vergroten van het draagvlak bij gemeenten en een goed beheer van landschapselementen wordt eveneens aanbevolen. Hierbij zou de Stichting IKL een rol kunnen spelen.

CREEMERS, R.C.M., 1994. Amfibieën in uiterwaarden. Voortplantingsplaatsen van amfibieën in uiterwaarden. 138 pp. Verkrijgbaar voor f 25 bij de faculteit Natuurwetenschappen, Toernooiveld, 6525 ED Nijmegen en bij Stichting Ark, Jan de Jagerlaan 2, 6998 AN Laag-Keppel.

Het voorkomen van amfibieën werd onderzocht in relatie tot omgevingsfactoren, vegetaties, waterkwaliteit en overstromingsdynamiek. Het veldwerk werd verricht in Nederlandse en - als referentiebeeld - Hongaarse uiterwaarden. Drie onderzoeksgebieden liggen in Limburg: de Weerdbemden bij Kessel-Eik, Maasmechelen (B.) en de Hochter Bampd (B.). Hier zijn o.a. Alpenwatersalamander, Kamsalamander, Boomkikker, Meerkikker, Hazelworm en Levendbarende hagedis aangetroffen. De amfibieënstand in Nederlandse uiterwaarden blijkt slecht ontwikkeld te zijn, in tegenstelling tot de situatie in buitenlandse oobossen. De overstromingsdynamiek is een belangrijke factor voor de soortensamenstelling. Voor de voort-

planting worden laag-dynamische wateren geprefereerd. Het lijkt erop dat de waterkwaliteit geen direct beperkende factor vormt.

In het rapport worden aanbevelingen gedaan voor het beheer en voor natuurontwikkeling ten behoeve van amfibieën in uiterwaarden.

SHEPHERD, D. & G. KURSTJENS, 1994. Jaarverslag Hochter Bampd 1993. Stichting Ark. 84 pp. Te bestellen door overmaking van f 20 op giro 161432 t.n.v. Stichting Ark, Beek-Ubbergen o.v.v. naam rapport en ISBN-nr. 9074648207.

Op basis van de inventarisaties van 13 personen, waaronder Genootschapsleden, wordt uitgebreid verslag gedaan van de ontwikkeling van natuurwaarden, beheer en voorlichting in dit bij Smeermaas gelegen terrein. De gevolgen van hoog water in december en januari komen eveneens aan de orde.

Er werden 450 soorten hogere planten aangetroffen, waaronder Grote muggeorchis, Steenhoornbloem, Wondklaver, Spaanse zuring, Veldsalie, Hartgespan, Grootglaskruid, Daslook, Zandweegbree, Ruige anjer en een breed scala aan 'aangespoelde' cultuurgewassen. Het aantal soorten broedvogels bedroeg 60, met o.a. een kolonie Blauwe reigers. Buidelmee en Ijsvogel waren elk met twee territoria present. Interessant is de aanwezigheid van Hazelworm en Levendbarende hagedis op korte afstand van de Maas. Van de 11 soorten sprinkhanen mag de zeldzame Gouden sprinkhaan niet onvermeld blijven.

Jo van der Coelen